

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Львівського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук,
професор

Дмитро ШВЕЦЬ

2025

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Вячеслава ШТАНЬКА на тему
«Ефективність кримінально-правового регулювання відносин у сфері
інтелектуальної власності в умовах цифрової трансформації»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Кафедра кримінального права та кримінології факультету № 1 (з підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України) Львівського державного університету внутрішніх справ, заслухавши публічну презентацію наукових результатів дисертації Вячеслава ШТАНЬКА на тему «Ефективність кримінально-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності в умовах цифрової трансформації», а також за результатами оцінки рецензентів та експертної позиції учасників фахового семінару, проведеного 29 квітня 2025 року, констатує наступне:

Тема дослідження є актуальною. У період глобальних історичних процесів, зміни пріоритетів в економічних і політичних взаємовідносинах між країнами, стрімкого поширення інструментів на базі штучного інтелекту, наша держава робить усе можливе для посилення власних позицій на світовій арені та утвердження власної суб'єктності. Правове регулювання сфери інтелектуальної власності набуває значення реального аргументу в світовій конкуренції у її сучасному вигляді. На сьогодні очевидно, що промисловість, видобувна галузь, сільське господарство та військово-промисловий комплекс, поряд з IT-індустрією, можуть і мають стати флагманськими секторами економіки України. Зазначене можливе лише за умови якісного регулювання відносин, пов'язаних зі створенням, оформленням і розпорядженням результатами інноваційних розробок, а також охороною й захистом прав на них. Саме тому відносини у сфері інтелектуальної власності набувають особливо принципового значення, а їх кримінально-правове регулювання має забезпечити збалансовану охорону та належний захист прав від протиправних посягань.

Останні 15 років Україна постійно згадується в щорічних звітах Торгового представника США щодо так званого «Списку 301», іноді навіть потрапляючи до «списку особливого пріоритету» через «мінімальний прогрес» та «кроки у зворотному напрямку» у сфері захисту прав інтелектуальної власності. Удосконалення правового регулювання сфери інтелектуальної власності, зокрема її кримінально-правового регулювання, має ґрунтуватися на підвищенні ефективності, що не слід ототожнювати з посиленням кримінальної відповідальності за відповідні правопорушення. Так само укладання міжнародних угод у сфері інтелектуальної власності (як і в будь-якій іншій сфері) має здійснюватися з урахуванням прагматичних інтересів України та реальних можливостей забезпечити рівноправну участь нарівні з іншими державами-учасниками.

Поступове усвідомлення можливостей і перспектив майбутнього застосування штучного інтелекту урядами більшості країн світу призводить до спроб його правового регулювання «на випередження», оскільки зростання його потенціалу та темп, з яким це відбувається, не викликають сумнівів. Тому умови цифрової трансформації, як прояв інформатизації суспільства, також зумовлюють необхідність належної кримінально-правової охорони прав інтелектуальної власності з урахуванням їхніх особливостей. Неможливо ігнорувати появу нового законодавства, що регулює сферу штучного інтелекту як на міжнародному, так і на національному рівні, та водночас очікувати, що кримінально-правове регулювання зможє задовольнити сучасні суспільні потреби, не зазнавши змін та уточнень. Це, своєю чергою, актуалізує питання наукового аналізу впливу умов цифрової трансформації на ефективність кримінально-правового регулювання.

Необхідно зазначити, що чинна редакція Кримінального кодексу України суттєво відрізняється від положень, які раніше ставали об'єктом наукових досліджень. Водночас контрольний текст проекту нового Кримінального кодексу України відкриває можливості для переосмислення кримінально-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності на основі сучасних концептуальних засад.

Усе зазначене підкреслює своєчасність і необхідність проведеного дисертаційного дослідження та зумовлює актуальність теми ефективності кримінально-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності в умовах цифрової трансформації. З огляду на наведене вище, наукове дослідження Вячеслава ШТАНЬКА є актуальним і важливим для національної юридичної науки та практики.

Дисертація виконана у рамках науково-дослідної роботи «Протидія кримінальним правопорушенням, підслідним Національній поліції: правові, кримінологічні та криміналістичні аспекти» (державний реєстраційний № 0121U113930), відповідно до тематики наукових досліджень і науково-технічних

(експериментальних) розробок на 2020–2024 роки, затвердженої наказом МВС України від 11 червня 2020 р. № 454 та відповідає Пріоритетним напрямкам фундаментальних і прикладних наукових досліджень у галузі права Національної академії правових наук України.

Метою дослідження є комплексне наукове осмислення ефективності кримінально-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності в умовах цифрової трансформації та формулювання обґрунтованих пропозицій щодо внесення змін до законодавства, а також рекомендацій щодо його належного застосування. З огляду на мету, в дисертації вирішено такі завдання:

- досліджено правове регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності на національному та міжнародному рівнях;
- вивчено досвід кримінально-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності за законодавством зарубіжних країн;
- досліджено об'єктивні та суб'єктивні ознаки кримінальних правопорушень у сфері інтелектуальної власності;
- надано кримінологічну характеристику злочинності у сфері інтелектуальної власності;
- досліджено ефективність кримінально-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності;
- запропоновано напрями підвищення ефективності кримінально-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності;
- визначено вплив цифрової трансформації на ефективність кримінально-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності;
- сформульовано пропозиції щодо удосконалення відповідних положень кримінального законодавства.

Об'єктом дослідження є кримінально-правове регулювання суспільних відносин у сфері інтелектуальної власності.

Предметом дослідження є ефективність кримінально-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності в умовах цифрової трансформації.

Методологічну основу дослідження становить поєднання загальнонаукових і спеціальних юридичних методів дослідження, зокрема, у роботі використано: *історико-правовий метод* - для виявлення тенденцій і закономірностей становлення законодавства у сфері інтелектуальної власності; *метод системно-структурного аналізу*, який дав змогу виявити особливості побудови норм кримінального закону, що регулюють відносини у сфері інтелектуальної власності, а також сформулювати цілісне бачення ролі та місця міжнародних договорів у відповідному правовому регулюванні; *компаративістський метод* використано для аналізу досвіду зарубіжних країн щодо кримінально-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності; *статистичний метод* використано для дослідження кримінологічної

характеристики злочинності у сфері інтелектуальної власності, а також для обґрунтування пропозицій щодо підвищення ефективності кримінально-правового регулювання; *діалектичний метод* забезпечив комплексний підхід до вивчення позитивних і негативних тенденцій цифрової трансформації, її впливу на кримінально-правове регулювання та його ефективність; *методи аналізу та синтезу* застосовано для уточнення змісту поняття ефективності кримінально-правового регулювання та визначення меж його застосування.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є першою науковою працею, присвяченою аналізу ефективності кримінально-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності в умовах цифрової трансформації. Основні положення, що становлять наукову новизну дисертації та виносяться на захист, полягають в тому, що:

вперше:

- запропоновано формалізовану модель ефективності кримінально-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності в умовах цифрової трансформації. Вона дозволяє оцінити ступінь досягнення мети кримінально-правового регулювання шляхом врахування трьох ключових взаємопов'язаних складових: *якості правової норми як Інструменту досягнення мети (I)*, значення якої варіюється в межах від 0 (абсолютна неефективність) до 1 (максимальна потенційна ефективність); *ступені релевантності правозастосовної практики як Способу досягнення мети (C)* від повної відповідності меті (прямує до 1) до абсолютно нерелевантного застосування інструменту (I), що може призвести до зворотного результату (прямує до -1); *інтегральний вплив поточних Умов (U)*, які можуть одночасно як сприяти, так і перешкоджати досягненню мети, при цьому або практично не завдаючи безпосереднього впливу (прямує до 0), або впливаючи визначально (прямує до 1). Ефективність кримінально-правового регулювання визначається за формулою: $E = I \cdot C \cdot (U^+ - U^-)$, де $I \in [0; 1]$; $C \in [-1; 1]$; $U^+, U^- \in [0; 1]$
- обґрунтовано, що стрімкий розвиток штучного інтелекту, зумовлений процесами цифрової трансформації, вимагає належного кримінально-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності. У зв'язку з цим запропоновано доповнити диспозицію норми, передбаченої ч. 1 ст. 176 КК новим предметом кримінального правопорушення — «права особливого роду (*sui generis*) на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою»;
- обґрунтовано необхідність законодавчого виокремлення відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених статтями 231 та 232 КК України, «в інтересах будь-яких осіб інших держав» — незалежно від настання суспільно небезпечних наслідків;

удосконалено:

- визначення злочинності у сфері інтелектуальної власності;

- підходи до визначення майнової шкоди, заподіяної кримінальними правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності;
- підходи до вирішення долі речових доказів під час винесення судового рішення у справах про кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності;
дістали подальшого розвитку:
- аналіз досвіду зарубіжних країн щодо кримінально-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності;
- положення щодо необхідності внесення змін до Кримінального кодексу України шляхом гармонізації термінології назв та диспозицій статей 176, 177, 229, 231, 232 КК з положеннями цивільного законодавства;
- пропозиції щодо внесення змін до контрольного тексту проекту КК шляхом узгодження диспозицій статей Розділу 6.2 з положеннями цивільного законодавства.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що висновки та рекомендації, наведені у дисертації, можуть бути використані:

- у науково-дослідній діяльності – під час подальших досліджень проблем ефективності кримінально-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності;
- у правотворчій діяльності – для підготовки та внесення змін до КК, подальшого доопрацювання проекту КК, а також удосконалення законодавчих і підзаконних актів у сфері інтелектуальної власності (Довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження від 11 квітня 2025 р. № 225, видана Національною асоціацією патентних повірених України – Додаток 3);
- у правозастосовній діяльності – з метою підвищення ефективності роботи правоохоронних і судових органів, а також адвокатів, які спеціалізуються на захисті прав у справах, пов'язаних із порушенням прав інтелектуальної власності (Акт впровадження та використання результатів дисертаційного дослідження від 28 лютого 2025 р. № АП-02.25-05-01, виданий Адвокатським об'єднанням «ASTEELLEX» – Додаток 4);
- у навчальному процесі – під час викладання дисциплін «Кримінальне право. Особлива частина», «Практика кваліфікації злочинів у сфері господарської та службової діяльності», «Юридична аргументація та доказування: практикум», а також «Методологічні проблеми кримінально-правових досліджень» (Акт впровадження результатів дисертаційного дослідження від 7 травня 2025 р., виданий Національним технічним університетом України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» – Додаток 2).

Основні положення і результати дисертації доповідалися автором на засіданнях кафедри кримінального права та кримінології факультету № 1 та оприлюднені на VIII Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності» (м. Київ, 25 квітня 2025 р.), X (XXIII) Львівському форумі кримінальної юстиції: «Українська кримінальна юстиція у пост/воєнній парадигмі» (м. Львів, 19–20 вересня 2024 р.), V Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання права та соціально-економічних відносин» (м. Кропивницький, 23 листопада 2023 р.)

Основні результати дисертації відображено у шести наукових працях. Серед них три статті, опубліковані в журналах, визнаних Міністерством освіти і науки України науковими фаховими виданнями з юридичних наук категорії «Б», та три праці апробаційного характеру, а саме:

1. Штанько В. А. Сучасні проблеми дотримання балансу приватних і публічних інтересів: реалізація авторського права в умовах цифрової трансформації. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. Збірник наукових праць. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника*. 2024. Вип. № 64. С. 139–146.

2. Штанько В. А. Ефективність кримінально-правового регулювання відносин інтелектуальної власності в умовах цифрової трансформації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. Вип. № 8. С. 595–599.

3. Штанько В. А. Кримінально-правове регулювання відносин інтелектуальної власності: аналіз статистичних даних та судової практики. *Право і суспільство*. 2024. Вип. № 4. С. 537–546.

4. Штанько В. А. Захист прав інтелектуальної власності в умовах цифрової трансформації. *Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності: матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю*, (м. Київ, 25 квітня 2025 р.). Київ, 2025.

5. Штанько В. А. Кримінально-правове регулювання відносин інтелектуальної власності в умовах воєнного стану. *Українська кримінальна юстиція у пост/воєнній парадигмі: матеріали X (XXIII) Львівського форуму кримінальної юстиції*. (м. Львів, 19–20 вересня 2024 року). Львів: ЛьвДУВС, 2024. С. 263–268.

6. Карчевський М. В., Штанько В. А., ChatGPT. Правове регулювання штучного інтелекту: ризик-орієнтований підхід у європейській дискусії. *Актуальні питання права та соціально-економічних відносин: Збірник наукових статей V Міжнародної науково-практичної конференції*, (м. Кропивницький, 23 листопада 2023 р.). Кропивницький, 2023. С. 20–29.

З огляду на викладене, фаховий семінар кафедри кримінального права та кримінології факультету № 1 (з підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України) Львівського державного університету внутрішніх справ приймає рішення надати Висновок про те, що дисертація Вячеслава ШТАНЬКА на тему «Ефективність кримінально-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності в умовах цифрової трансформації», подана на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»,

1) містить елементи наукової новизни, а її результати мають теоретичне і практичне значення для вітчизняної юридичної науки;

2) відповідає Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а також положенням освітньо-наукової програми «Право» для підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії – за спеціальністю 081 «Право» у Львівському державному університеті внутрішніх справ;

3) відображена у шести публікаціях, зокрема: у трьох статтях, опублікованих у фахових виданнях категорії Б, перелік яких затверджено МОН України, а також у трьох тезах доповідей на науково-практичних заходах;

4) виконана дисертантом самостійно, отримані теоретичні висновки і результати демонструють особисті дослідження автора;

5) рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

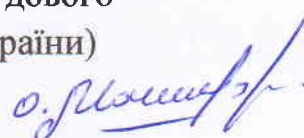
Голова засідання фахового семінару:

доцент кафедри кримінального права

та кримінології факультету № 1

(з підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України)

кандидат юридичних наук, доцент

 Олег МАРМУРА